

PUPINO

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

16. juuni 2005*

Kohtuasjas C-105/03,

mille esemeks on Tribunale di Firenze (Itaalia) eluurimiskohtuniku 3. veebruari 2003. aasta otsusega EL artikli 35 alusel esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. märtsil 2003, kriminaalasjas

Maria Pupino

süüdistuses,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta ja A. Borg Barthet, kohtunikud N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (ettekandja), P. Küris, E. Juhász, G. Arestis ja M. Ilešič,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

- Portugali valitsus, esindaja: L. Fernandes,

- Rootsi valitsus, esindajad: A. Kruse ja K. Wistrand,

- Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: R. Caudwell ja E. O'Neill, keda abistas
barrister M. Hoskins,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: M. Condou-Durande ja L. Visaggio,

olles 11. novembri 2004. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 15. märtsi 2001. aasta raamotsuse 2001/220/JSK ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses (EÜT L 82, lk 1, edaspidi „raamotsus“) artiklite 2, 3 ja 8 tõlgendamist.

- 2 Taotlus on esitatud kriminaalmenetluses, milles koolieelse lasteasutuse õpetajat M. Pupinot süüdistatakse tervisekahjustuste tekitamises lastele, kes nende tegude toimepanemise ajal olid alla viie aasta vanad.

Õiguslik raamistik

Euroopa Liidu õigus

Euroopa Liidu leping

- 3 Euroopa Liidu lepingu VI jaotises pealkirjaga „Sätted politseikoostöö ja õiguslase koostöö kohta kriminaalasjades” paikneva EL artikli 34 lõige 2 Amsterdami lepingu sõnastuses sätestab:

„2. Nõukogu võtab meetmeid ja edendab koostööd, mis aitab kaasa liidu eesmärkide saavutamisele, kasutades selleks asjakohast vormi ja menetlusi,

nagu on sätestatud käesolevas jaotises. Selleks võib nõukogu liikmesriigi või komisjoni algatusel ühehäälselt:

[...]

- b) võtta vastu raamotsuseid liikmesriikide õigusaktide ühtlustamiseks. Raamotsused on saavutatavat tulemust silmas pidades liikmesriikidele siduvad, kuid jätavad riigi asutustele vabaduse valida vorm ja meetodid. Neil ei ole vahetut õigusmõju;

[...]”.

4 EL artiklis 35 on sätestatud:

„1. Euroopa Ühenduste Kohtu pädevuses on vastavalt käesolevas artiklis sätestatud tingimustele teha eelotsuseid raamotsuste ja otsuste kehtivuse ja tõlgendamise kohta, käesoleva jaotise alusel kehtestatud konventsioonide tõlgendamise kohta ning nende rakendusmeetmete kehtivuse ja tõlgendamise kohta.

2. Liikmesriik saab Amsterdami lepingu allakirjutamise ajal või mis tahes ajal pärast seda tehtud deklaratsiooniga aktsepteerida Euroopa Kohtu pädevust teha lõikes 1 piiritletud eelotsuseid.

3. Kooskõlas lõikega 2 täpsustab deklareeriv liikmesriik, kas:

- a) selle riigi kohus, kelle otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, võib taotleda Euroopa Kohtult, et see teeks eelotsuse poolelioleva kohtuasja käigus üleskerkinud küsimuse kohta, mis käsitleb lõikes 1 osutatud õigusakti kehtivust või tõlgendamist, kui see kohus leiab, et kõnealune küsimus on vaja lahendada, selleks et ta saaks teha otsuse, või kas

- b) selle riigi kohus võib taotleda Euroopa Kohtult, et see teeks eelotsuse poolelioleva kohtuasja käigus üleskerkinud küsimuse kohta, mis käsitleb lõikes 1 osutatud õigusakti kehtivust või tõlgendamist, kui see kohus leiab, et kõnealune küsimus on vaja lahendada, selleks et ta saaks teha otsuse.

[...]”.

⁵ Amsterdami lepingu jõustumise kuupäeva käsitlevast teadaandest, mis on avaldatud Euroopa Ühenduste Teatajas 1. mail 1999 (EÜT L 114, lk 56), nähtub, et Itaalia

Vabariik aktsepteeris EL artikli 35 lõike 2 alusel tehtud deklaratsiooniga Euroopa Kohtu pädevuse teha otsuseid EL artikli 35 lõike 3 punktis b sätestatud korras.

Raamotsus

- 6 Raamotsuse artiklis 2 pealkirjaga „Austus ja tunnustamine” on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et ohvritel on nende kriminaalõigussüsteemis tegelik ja asjakohane osa. Liikmesriigid püüavad igati tagada, et ohvreid koheldakse menetluse ajal üksikisiku väärikut austavalt, ja tunnustavad ohvrite õigusi ja õigustatud huvisid eriti kriminaalmenetluse raames.

2. Liikmesriigid tagavad, et eriti kaitsetutele ohvritele võimaldatakse nende olukorrale kõige paremini vastav erikohtlemine.”

- 7 Raamotsuse artiklis 3 pealkirjaga „Seletuste ja tõendusmaterjali esitamine” on sätestatud:

„Iga liikmesriik kaitseb ohvrite võimalust esitada menetluse ajal oma seletused ja tõendusmaterjal.

Iga liikmesriik võtab asjakohaseid meetmeid tagamaks, et tema asutused küsitlevad ohvraid ainult nii palju, kui on kriminaalmenetluse jaoks vajalik.”

- 8 Raamotsuse artikli 8 pealkirjaga „Õigus kaitsele” lõikes 4 on sätestatud:

„Iga liikmesriik tagab, et eesmärgiga vajaduse korral eelkõige kõige kaitsetumaid ohvraid avalikul kohtuistungil tunnistuste andmise mõjude eest kaitsta võib anda ohvritele kohtuotsuse alusel õiguse anda tunnistusi viisil, mis võimaldab seda eesmärki saavutada asjakohaste vahendite abil, mis on kooskõlas riigi peamiste õiguspõhimõtetega.”

- 9 Raamotsuse artikli 17 kohaselt jõustab iga liikmesriik õigusnormid, mis on vajalikud raamotsuse ülalnimetatud sätete järgimiseks, hiljemalt „22. märtsiks 2002”.

Siseriiklikud õigusnormid

- 10 Itaalia Codice di procedure penale (kriminaalmenetluse seadustik, edaspidi CPP) V raamatus pealkirjaga „Eeluurimine ja esialgne ülekuulamine” paiknev artikkel 392 sätestab:

„1. Eeluurimise käigus võivad riiklik süüdistaja ja kahtlustatav esitada kohtunikule taotluse tõendite tagamise menetluse teel:

- a) ülekuulamiseks, kui on alust arvata, et tunnistajat ei saa kohtuliku uurimise käigus üle kuulata haiguse või muu tõsise takistuse tõttu;
- b) ülekuulamiseks, kui konkreetsetel erelistel asjaoludel on alust arvata, et tunnistajal on oht osutada vägivald või ähvarduste ohvriks või talle võidakse teha ettepanek või anda lubadus raha või muude eeliste saamiseks, eesmärgiga takistada teda ütlosti andmast või kallutada valeütluste andmisele.

[...]

1bis. Karistusseadustiku artiklites *600bis*, *600ter*, *600quinquies*, *609bis*, *609ter*, *609quater*, *609quinquies* ja *609octies* [käsitlevad seksuaalseid või seksuaalse kallakuga kuritegusid] sätestatud kuriteoga seotud menetluses võivad riiklik süüdistaja või kahtlustatav ka lõikes 1 nimetamata juhtudel esitada taotluse alla kuuteistkümneaastaste isikute ülekuulamiseks tõendite tagamise menetluse teel.

[...]”.

11 CPP artikli 398 lõikes 5-bis on sätestatud:

„Karistusseadustiku artiklites 600bis, 600ter, 600quinquies, 609bis, 609ter, 609quater, 609quinquies ja 609octies sätestatud kuritegude eeluurimise käigus, kui tõendite kogumisele kaasatud isikute hulgas on alla kuueteistkümnendaastaseid alaealisi, määrab kohtunik [...] määrusega kindlaks tõendite kogumise koht, aja ja erikorra, kui alaealise olukord seda võimaldab ja nõuab. Sel juhul võib ülekuulamine toimuda väljaspool kohut, võimalikes spetsialiseeritud abi andvates asutustes või nende puudumise korral alaealise elukohas. Tunnistaja ütluste andmine dokumenteeri-takse täies ulatuses heli- või videosalvestise vahendusel. Kui ei ole võimalik kasutada salvestusseadmeid või tehnilise personali abi, määrab kohtunik ekspertiisi või tehnilise nõustamise toimingu. Ülekuulamise kohta koostatakse ka kokkuvõtlik protokoll. Salvestiste ümberkirjutamine toimub ainult poolte taotlusel.”

Faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimus

- 12 Eelotsusetaotlusest nähtub, et käimasolevas kriminaalmenetluses süüdistatakse M. Pupinot esiteks selles, et ta pani 2001. aasta jaanuaris ja veebruaris toime mitu kuritegu „korralekutsuvate meetmete kuritarvitamisega” Itaalia Codice penale (karistusseadustik, edaspidi „CP”) artikli 571 tähenduses mõnede oma hoolealuste vastu, kes nende tegude toimepanemise ajal olid alla viie aasta vanad, kuna ta neid korduvalt raputas, ähvardas neile anda rahusteid ja kleepida suule plaastreid ning takistas neil tualettruumi minekut. Teiseks süüdistatakse asjaomast isikut selles, et ta pani 2001. aasta veebruaris toime kuriteo „raske tervisekahjustuse” tekitamisega, mis on kvalifitseeritav CP artiklite 582, 585 ja 576 järgi, koostoimes sama seadustiku artikli 61 punktidega 2 ja 11, kuna ta andis ühele oma hoolealusele löögi, mille tagajärjel viimati nimetatul tekkis kerge paistetuse otsmikupiirkonnas. Menetlus Tribunale di Firenze’s on eeluurimise staadiumis.

- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohtunik toob esile, et Itaalia õiguse kohaselt koosneb kriminaalmenetlus kahest erinevast staadiumist. Esimene staadium on eeluurimine, mille käigus riiklik süüdistaja uurib ja kogub eeluurimiskohtuniku järelevalve all tõendeid, mille alusel ta hindab, kas menetlus tuleb lõpetada või tuleb asjaomasele isikule esitada süüdistus asja saatmisega kriminaalkohtule otsustamiseks. Viimati nimetatud juhtumil teeb nimetatud kohtunik *ad hoc* kohtuistungil lõpliku otsuse kriminaalasja edasiseks menetlemiseks või lõpetamiseks.
- 14 Otsus saata kriminaalasi kohtule otsustamiseks avab menetluse teise staadiumi ehk vaidluste staadiumi, milles eeluurimiskohtunik ei osale. Selle staadiumiga menetlus õigupoolest algab. Ainult selles staadiumis peab üldreeglina toimuma tõendite kogumine poolte algatusel ja võistlevuse põhimõtet järgides. Eelotsusetaotluse esitanud kohtunik märgib, et menetluse kestel korraldatud vaidluste käigus saab poolte esitatud asjaolusid vastu võtta tõenditena selle sõna tehnilises tähenduses. Neil asjaoludel tuleb tõendusmaterjal, mille riiklik süüdistaja eeluurimise staadiumis kogus eesmärgiga otsustada, kas tuleb läbi viia kriminaalmenetlus või esitada taotlus asja lõpetamiseks, esitada võistleva kohtuvaidluse staadiumis, et see omandaks nii-öelda täisväärtusliku „tõendi” jõu.
- 15 Nimetatud kohtunik rõhutab, et sellel reeglil on siiski erandid, mis on sätestatud CPP artiklis 392 ja mis lubavad eeluurimise staadiumis eeluurimiskohtuniku otsuse alusel tõendeid eelnevalt fikseerida ennetava ülekuulamisega tõendite tagamise menetluse teel, järgides võistlevuse põhimõtet. Selliselt kogutud tõenditel on samasugune tõenduslik jõud nagu menetluse teises staadiumis kogutud tõenditel. CPP artikli 392 lõige *1bis* andis võimaluse kasutada seda tõendite tagamise menetlust teatud ammendavalt loetletud kuritegude (seksuaalsed või seksuaalse kallakuga kuriteod) alla kuuteistkümnendaastaste ohvrite tunnistuste kogumiseks ka

osutatud artikli lõikes 1 nimetamata juhtudel. CPP artikli 398 lõige 5*bis* võimaldab nimetatud kohtunikul määrata tõendite kogumise ka CP artikli 392 lõikes 1*bis* sätestatud kuritegude eeluurimisel asjassepuutuvate alaealiste kaitset tagava erikorra kohaselt. Eelotsusetaotluse esitanud kohtuniku hinnangul on nende täiendavate erandite eesmärk kaitsta ühelt poolt alaealise tunnistaja väärrikust, häbelikkust ja isikupära ning teiselt poolt tõendite tõepärasust.

- 16 Põhikohtuasjas esitas riiklik süüdistaja 2001. aasta augustis eeluurimiskohtunikule taotluse koguda ütlused kaheksalt lapselt, kes olid selle kuriteo tunnistajad või ohvrid, milles M. Pupino oli kahtlustatav, CPP artikli 392 lõike 1*bis* alusel ennetava ülekuulamisega tõendite tagamise menetluse teel, põhjendusel et tõendite kogumist ei saa edasi lükata kuni võistleva kohtuistungini, kuna tunnistajad on väga noored ja nende psüühiline seisund paratamatult muutub, samuti võib ilmnedä tõrjuv psühholoogiline kaitsemehhanism. Riiklik süüdistaja taotles ühtlasi tõendite kogumise läbiviimist CPP artikli 398 lõikes 5*bis* ette nähtud erikorra alusel, mille kohaselt ülekuulamine toimub spetsialiseeritud asutuses vastavalt korrale, mis kaitseb asjaomaste alaealiste väärrikust, eraelu ja meelerahu, kasutades vajadusel psühholoogiaeksperti abi, arvestades sündmuste delikaatset iseloomu ja tõsidust ning ohvrite noorusega seotud raskusi. M. Pupino vaidlustas selle taotluse, märkides, et see ei mahu ühegi CPP artikli 392 lõigetes 1 ja 1*bis* ette nähtud juhtumi alla.

- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohtuniku hinnangul oleks riikliku süüdistaja taotlus tulnud asjakohaste siseriiklike õigusnormide kohaselt tagasi lükata, kuna need ei näe ette ennetavat ülekuulamist tõendite tagamise menetluse teel ega tõendite kogumise erimenetluse kasutamist tegude puhul, milles kahtlustatavat süüdistatakse, isegi kui

ei esine ainsatki põhjust, miks need sätted ei võiks laieneda ka CPP artikli 392 lõikes 1 sätestamata juhtudele, kui ohver on alaealine. Arvukas hulk CPP artikli 392 lõike 1 rakendusalaast välja jäävaid kuritegusid võib osutada ohvri jaoks tõsisemaks kui selles sättes loetletud kuriteod. Nii on see põhikohtuasjas, kus riikliku süüdistaja hinnangul kohtles M. Pupino vääralt mitut alla viie aastast last, tekitades neile psühhotraumasid.

- 18 Leides, et „jättes kõrvale ühenduse õigusnormide vahetu õigusmõju”, peab liikmesriigi kohtunik „tõlgendama siseriiklikku õigust ühenduse õigusnormide sättest ja mõttest lähtudes”, ning kaheldes, kas CPP artikli 392 lõige 1*bis* ja artikli 398 lõige 5*bis* on kooskõlas raamotsuse artiklitega 2, 3 ja 8 selles osas, milles nimetatud seadustiku sätted piiravad eeluurimiskohtuniku võimaluse määrata vastavalt ennetav ülekuulamine tõendite tagamise menetluse teel ning tõendite kogumine ja fikseerimine erimenetluses ainult seksuaalsete või seksuaalse kallakuga kuritegudega, otsustas Tribunale di Firenze eeluurimiskohtuniku menetluse peatada ja paluda Euroopa Kohtul otsustada raamotsuse artiklite 2, 3 ja 8 ulatuse küsimus.

Euroopa Kohtu pädevus

- 19 EL artikli 46 punkti b alusel kohaldatakse EÜ, Euratomi ja ESTÜ asutamislepingute sätted, mis käsitlevad Euroopa Ühenduste Kohtu volitusi ja nende volituste kasutamist, nende hulgas EÜ artiklit 234, Euroopa Liidu lepingu VI jaotise sätete suhtes EL artiklis 35 sätestatud tingimuste alusel. Siit tulenevalt kohaldatakse EÜ

artiklis 234 ette nähtud korda EL artiklis 35 sätestatud Euroopa Kohtu pädevusele teha eelotsuseid, arvestades selles sättes ette nähtud tingimusi.

- 20 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 5, teatas Itaalia Vabariik 1. mail 1999, s.o Amsterdami lepingu jõustumise kuupäeval jõustunud deklaratsiooniga, et ta aktsepteerib Euroopa Kohtu pädevuse teha otsuseid EL artiklis 35 nimetatud õigusaktide kehtivuse ja tõlgendamise kohta sama artikli lõike 3 punktis b sätestatud korras.
- 21 Mis puudutab EL artikli 35 lõikes 1 nimetatud õigusakte, siis selle artikli lõike 3 punkt b näeb EÜ artikli 234 esimese ja teise lõiguga kattavas sõnastuses ette, et liikmesriigi „kohus” võib „taotleda Euroopa Kohtult, et see teeks eelotsuse” liikmesriigi kohtus poolelioleva kohtuasja käigus üleskerkinud küsimuse kohta, mis käsitleb osutatud õigusaktide „kehtivust või tõlgendamist”, „kui see kohus leiab, et kõnealune küsimus on vaja lahendada, selleks et ta saaks teha otsuse”.
- 22 Vaidlust ei ole selles, et esiteks täidab kriminaalmenetluses osalev eeluurimiskohtunik, nagu seda on põhikohtuasjas tegev kohtunik, õigusemõistmise ülesannet, nii et teda tuleb pidada „liikmesriigi kohtuks” EL artikli 35 tähenduses (vt selle kohta EÜ artikliga 234 seonduvalt 23. veebruari 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-54/94 ja C-74/94: Cacchiarelli ja Stanghellini, EKL 1995, lk I-391, ja 12. detsembri 1996. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-74/95 ja C-129/95: X, EKL 1996, lk I-6609) ja teiseks kuulub EL artiklite 31 ja 34 alusel vastu võetud raamotsus EL artikli 35 lõikes 1 nimetatud õigusaktide hulka, mille suhtes Euroopa Kohus võib teha eelotsuse.

- 23 Kuigi Euroopa Kohus on seega pädev esitatud eelotsuse küsimusele vastama, vaidlustasid Prantsuse valitsus ja Itaalia valitsus siiski esitatud taotluse vastuvõetavuse, väites, et Euroopa Kohtu vastus ei ole põhikohtuasjas vaidluse lahendamiseks kasutatav.
- 24 Prantsuse valitsus väidab, et eelotsusetaotluse esitanud kohtunik püüab raamotsuse teatud sätteid kohaldada siseriiklike õigusnormide asemel, samas kui EL artikli 34 lõike 2 punkti b sõnastuse kohaselt ei saa raamotsustel olla vahetut õigusmõju. Nimetatud valitsus leiab ühtlasi, et eelotsusetaotluse esitanud kohtuniku arvamuse kohaselt on siseriikliku õiguse tõlgendamine kooskõlas raamotsusega võimatu. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ei saa kooskõlalise tõlgendamise põhimõtte viia *contra legem* tõlgenduseni ega kahjustada üksikisiku seisukorda kriminaalmenetluses ainuüksi raamotsuse alusel, nagu see juhtuks põhikohtuasjas.
- 25 Itaalia valitsus juhib esmalt tähelepanu sellele, et ühenduse raamotsus ja direktiiv on teineteisest põhimõtteliselt erinevad õigusallikad ning seetõttu ei teki liikmesriigi kohtunikul raamotsuse põhjal siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustust, nagu Euroopa Kohus seda oma praktikas ühenduse direktiivide suhtes on nõudnud.
- 26 Eelotsusetaotluse vastuvõetavust otseselt kahtluse alla seadmata on Rootsi valitsus ja Ühendkuningriigi valitsus samal arvamusel Itaalia valitsusega, rõhutades eriti Euroopa Liidu lepingu VI jaotise raames tehtava liikmesriikide koostöö valitsustevahelist iseloomu.

- 27 Lõpuks rõhutab Madalmaade valitsus kooskõlalise tõlgendamise kohustuse piire ja küsib, kas neid piire täpsemalt silmas pidades saab seda kohustust põhikohtuasjas kohaldada, kui eeldada, et seda kohaldatakse raamotsuste suhtes.
- 28 Tuleb märkida, nagu on rõhutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 19, et EÜ artiklis 234 ette nähtud korda kohaldatakse EL artiklile 35, arvestades viimati nimetatud sättes ette nähtud tingimusi.
- 29 Sarnaselt EÜ artikliga 234 seab EL artikkel 35 Euroopa Kohtult eelotsuse taotlemise tingimuseks, et liikmesriigi kohus „leiab, et kõnealune küsimus on vaja lahendada, selleks et ta saaks teha otsuse”, nii et EÜ artikli 234 alusel esitatud eelotsuse küsimuste vastuvõetavust käsitlev Euroopa Kohtu praktika on põhimõtteliselt ülekantav EL artikli 35 alusel esitatud eelotsusetaotlustele.
- 30 Eelnevast järeldub, et eeldades liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimuste asjakohasust, võib neile vastamast keelduda vaid siis, kui on ilmne, et neis küsimustes osutatud Euroopa Liidu õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega või kui kõnealune probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada eelotsuse küsimusele kasuliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised ja õiguslikud asjaolud. Kui need juhtumid välja arvata, on Euroopa Kohtu ülesandeks teha eelotsuse küsimustes otsus EL artikli 35 lõikes 1 nimetatud õigusaktide tõlgendamise kohta (vt EÜ artikli 234 kohta eelkõige

7. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-355/97: Beck ja Bergdorf, EKL 1999, lk I-4977, punkt 22, ja 7. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-17/03: VEMW jt, EKL 2005, lk I-4983, punkt 34).

- 31 Pidades silmas Itaalia, Prantsuse, Madalmaade, Rootsi ja Ühendkuningriigi valitsuse esitatud argumente, tuleb uurida, kas — nagu seda eeldab liikmesriigi kohtunik ja toetavad Kreeka, Prantsuse ja Portugali valitsus ning komisjon — liikmesriigi ametiasutustel lasuvat kohustust tõlgendada oma siseriiklikku õigust nii palju kui võimalik ühenduse direktiivide sätteid ja eesmärki silmas pidades kohaldatakse sama toime ja ulatusega, kui asjaomane õigusakt on raamotsus, mis on vastu võetud Euroopa Liidu lepingu VI jaotise alusel.
- 32 Jaatava vastuse korral tuleb kontrollida, kas on ilmne, nagu märkisid Itaalia, Prantsuse, Rootsi ja Ühendkuningriigi valitsus, et eelotsuse küsimusele antaval vastusel ei saa olla konkreetset mõju vaidluse lahendamisele põhikohtuasjas, arvestades kooskõlalise tõlgendamise kohustusele omaseid piire.
- 33 Esmalt tuleb esile tuua, et EL artikli 34 lõike 2 punkti b sõnastus on väga lähedaselt ajendatud EÜ artikli 249 kolmanda lõigu sõnastusest. EL artikli 34 lõike 2 punkt b annab raamotsustele kohustusliku jõu selles mõttes, et need on „saavutatavat tulemust silmas pidades” liikmesriikidele „siduvad, kuid jätavad riigi asutustele vabaduse valida vorm ja meetodid”.

- 34 Raamotsuste kohustuslik jõud, mis on sätestatud EÜ artikli 249 kolmanda lõiguga samasuguses sõnastuses, toob liikmesriikide asutustele ja eelkõige liikmesriikide kohtutele kaasa siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustuse.
- 35 Asjaolu, et Euroopa Kohtu pädevus EL artikli 35 alusel on EÜ asutamislepingu VI jaotise raames väiksema ulatusega kui EÜ asutamislepingus sätestatud pädevus, ja fakt, et nimetatud VI jaotises ei sisaldu institutsioonide õigusaktide seaduslikkuse tagamiseks kõikehõlmavaid edasikaebamise aluseid ja korda, ei vastandu sellele järeldusele.
- 36 Sõltumata Amsterdami lepingus osutatud integratsiooniastmest Euroopa rahvaste üha tihedama liidu loomises EL artikli 1 teise lõigu tähenduses, on täiesti arusaadav, et Euroopa Liidu lepingu koostajad pidasid vajalikuks näha selle lepingu VI jaotises ette õiguslike instrumentide suhtes kaebmenetluse, mis annab EÜ asutamislepingus sätestatuga analoogilisi tulemusi, et aidata tõhusalt kaasa liidu eesmärkide saavutamisele.
- 37 Euroopa Kohtu pädevus teha eelotsuseid EL artikli 35 alusel evib olulist tähtsust, mida kinnitab asjaolu, et selle artikli lõike 4 alusel on igal liikmesriigil, sõltumata sellest, kas ta on teinud deklaratsiooni vastavalt lõikele 2, õigus esitada seletusi või kirjalikke märkusi sama sätte lõike 1 alusel algatatud kohtuasjades.

- 38 See pädevus minetaks sisuliselt oma kasuliku mõju, kui üksikisikutel puuduks õigus tugineda raamotsustele, et saavutada liikmesriigi kohtus siseriikliku õiguse kooskõlaline tõlgendamine.
- 39 Itaalia ja Ühendkuningriigi valitsus rõhutavad oma väidete toetuseks, et erinevalt EÜ asutamislepingust ei sisalda Euroopa Liidu leping kohustusi, mis oleksid analoogilised EÜ artiklis 10 ette nähtud kohustusega, millele osaliselt tugineb Euroopa Kohtu praktika, et põhistada kohustust tõlgendada siseriiklikku õigust kooskõlas ühenduse õigusega.
- 40 Selle argumendiga ei saa nõustuda.
- 41 Euroopa Liidu lepingu artikli 1 teises ja kolmandas lõigus on sätestatud, et kõnealune leping tähistab uut etappi Euroopa rahvaste üha tihedama liidu loomises, et selle liidu aluseks on Euroopa ühendused, mida täiendatakse nimetatud lepinguga kasutuselevõetava poliitika ja koostöövormidega, ning et liidu ülesandeks on ühtekuuluvust ja solidaarsust ilmutaval viisil korraldada liikmesriikide ja nende rahvaste vahelisi suhteid.
- 42 Liidul oleks raske täita oma ülesandeid, kui lojaalse koostöö põhimõtte, mille kohaselt võtavad liikmesriigid kõik vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada nende kohustuste täitmine, mis tulenevad Euroopa Liidu õigusest, ei laieneks ühtlasi politseikoostööle ja õigusalasele koostööle kriminaalasjades, mis pealegi põhineb

täielikult liikmesriikide ja institutsioonide vahelisel koostööl, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 26 õigustatult märkis.

43 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb järeldada, et kooskõlalise tõlgendamise põhimõtte kehtib Euroopa Liidu lepingu VI jaotise alusel vastu võetud raamotsuste suhtes. Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes siseriiklike õigusnorme kohaldades on õigustatud neid tõlgendama, on kohustatud seda tegema nii palju kui võimalik raamotsuse sätteid ja eesmärki silmas pidades, et saavutada raamotsusega soovitud tulemus ja järgida EL artikli 34 lõike 2 punkti b.

44 Siiski tuleb märkida, et liikmesriigi kohtu kohustus viidata asjakohaste siseriiklike õigusnormide tõlgendamisel raamotsuse sisule on piiratud õiguse üldiste põhimõtetega, eelkõige õiguskindluse ja tagasiulatuva jõu puudumise põhimõtetega.

45 Nimetatud põhimõtetega on vastuolus eelkõige see, kui kõnealune kohustus võib raamotsuse alusel ja sõltumata selle rakendamiseks vastu võetud seadusest tuua kaasa raamotsuse sätteid rikkudes tegutsevate isikute kriminaalvastutuse või raskendada seda vastutust (vt seoses ühenduse direktiividega eelkõige eespool viidatud kohtuotsus X, punkt 24, ja 3. mai 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-387/02, C-391/02 ja C-403/02: Berlusconi jt, EKL 2005, lk I-3565, punkt 74).

- 46 Samas tuleb märkida, et käesoleva eelotsusetaotlusega puudutatud sätted ei käsitle asjaomase isiku kriminaalvastutuse ulatust, vaid menetluse käiku ja tõendite kogumise korda.
- 47 Liikmesriigi kohtu kohustus viidata asjakohaste siseriiklike õigusnormide tõlgendamisel raamotsuse sisule lõpeb seal, kus neid õigusnorme ei ole enam võimalik kohaldada selliselt, et saavutatakse raamotsusega kooskõlas olev tulemus. Teiste sõnadega, kooskõlalise tõlgendamise põhimõte ei saa olla aluseks siseriikliku õiguse *contra legem* tõlgendusele. See põhimõte nõuab siiski, et liikmesriigi kohus kaaluks võimaluse korral siseriiklikku õigust kui tervikut, et hinnata, mil määral saab seda kohaldada nii, et see ei annaks raamotsuses sätestatud eesmärgile vastupidist tulemust.
- 48 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 40 märkis, ei ole ilmne, et põhikohtuasjas siseriiklike õigusnormide tõlgendamine kooskõlas raamotsusega on võimatu. Liikmesriigi kohtu ülesanne on kontrollida, kas nimetatud kohtuasjas on siseriikliku õiguse kooskõlaline tõlgendamine võimalik.
- 49 Eelotsuse küsimusele tuleb vastata selle reservatsiooniga.

Eelotsuse küsimus

- 50 Eelotsusetaotluse esitanud kohtunik soovib sisuliselt teada saada, kas raamotsuse artikleid 2 ja 3 ning artikli 8 lõiget 4 tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriigi kohtul peab olema võimalus lubada väikestel lastel, kes põhikohtuasjaga sarnastel juhtudel väidetavalt on väärkohtlemise ohvrid, anda oma ütlusi väljaspool kohtuistungit ja enne selle toimumist korras, mis tagab nende kaitse vajalikul tasemel.
- 51 Kooskõlas raamotsuse artikliga 3 kaitseb iga liikmesriik ohvrite võimalust esitada menetluse ajal oma seletused ja tõendusmaterjal, samuti võtab asjakohaseid meetmeid tagamaks, et tema asutused küsitlevad ohvrid ainult nii palju, kui on kriminaalmenetluse jaoks vajalik.
- 52 Raamotsuse artikkel 2 ja artikli 8 lõige 4 panevad liikmesriikidele eelkõige kohustuse tagada, et ohvrid koheldakse menetluse ajal üksikisiku väärikut austavalt, et eriti kaitsetutele ohvritele võimaldatakse nende olukorrale kõige paremini vastav erikohtlemine, samuti tagada, et eesmärgiga vajaduse korral eelkõige kõige kaitsetumaid ohvrid avalikul kohtuistungil ütluste andmise mõjude eest kaitsta võib anda ohvritele kohtumäärusega õiguse anda tunnistusi viisil, mis võimaldab seda eesmärki saavutada asjakohaste vahendite abil, mis on kooskõlas riigi peamiste õiguspõhimõtetega.
- 53 Raamotsus ei määratle ohvri kaitsetuse mõistet artikli 2 lõike 2 ja artikli 8 lõike 4 tähenduses. Sõltumata sellest, kas asjaolu, et kriminaalkuriteo ohver on alaealine, on

piisav, et liigitada sellist ohvrit eriti kaitsetute hulka raamotsuse tähenduses, on vaieldamatu, et kui väikesed lapsed on nagu põhikohtuasja taolises asjas pidanud väidetavalt taluma halba kohtlemist, pealegi veel pedagoogi poolt, võib neid lapsi selliselt liigitada, pidades eelkõige silmas nende vanust, samuti nende rikkumiste olemust ja tagajärgi, mille ohvriks nad on, eesmärgiga saada erilist kaitset, mida raamotsuse eespool osundatud sätted nõuavad.

- 54 Eelotsusetaotluse esitanud kohtuniku poolt viidatud kolmest raamotsuse sättest ei näe mitte ükski ette konkreetset korda, kuidas saavutada neis sätestatud eesmäärke, mis on eelkõige võimaldada eriti kaitsetutele ohvritele „nende olukorrale kõige paremini vastav erikohtlemine”, samuti „õigus anda tunnistusi viisil”, mis võimaldab tagada, et kõiki ohvreid koheldakse „üksikisiku väärikust austavalt”, võimalus esitada „oma seletused ja tõendusmaterjal”, ühtlasi toimida selliselt, et ohvreid küsitletakse „ainult nii palju, kui on kriminaalmenetluse jaoks vajalik”.
- 55 Põhikohtuasjas asjassepuutuvate õigusnormide kohaselt tuleb eeluurimise kestel antud ütlusi kohtuistungil korrata, et need omandaksid täisväärtusliku tõendi jõu. Teatud juhtudel on siiski lubatud anda ütlusi ainult üks kord eeluurimise kestel samasuguse tõendusliku jõuga, kuid järgides teistsugust korda kui see, mis kehtib kohtuistungil.
- 56 Neil asjaoludel on raamotsuse eespool osundatud sätetega taotletavate eesmärkide saavutamiseks nõutav, et liikmesriigi kohtul oleks võimalus kasutada eriti kaitsetute

ohvrite puhul erikorda, nagu seda on ennetav ülekuulamine tõendite tagamise menetluse teel, mis on sätestatud liikmesriigi õiguses, kus on ette nähtud ka ütluste andmise üksikasjaline kord, kui see menetlus vastab kõige paremini ohvrite olukorrale ja on vajalik tõendite kaotsimineku ennetamiseks, ülekuulamiste kordamise viimiseks miinimumini ja selleks, et kaitsta kõnealuseid ohvreid kohtuistungil ütluste andmise kahjulike mõjude eest.

- 57 Selles osas tuleb täpsustada, et raamotsuse artikli 8 lõike 4 kohaselt peab järgitav tunnistuste andmise viis olema igal juhul kooskõlas asjaomase liikmesriigi peamiste õiguspõhimõtetega.
- 58 EL artikli 6 lõike 2 kohaselt austab liit põhiõigusi kui ühenduse õiguse üldpõhimõtteid, nagu need on tagatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, mis on alla kirjutatud Roomas 4. novembril 1950 (edaspidi „konventsioon“), ning nagu need tulenevad liikmesriikide ühesugustest riigiõiguslikest tavadest.
- 59 Raamotsust tuleb seega tõlgendada järgides põhiõigusi, mille hulgast tuleb eelkõige esile tõsta õigust õiglasele menetlusele, nagu see on sätestatud konventsiooni artiklis 6 ja nagu Euroopa Inimõiguste Kohus seda on tõlgendanud.

60 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on veenduda, kas — kui oletada, et ennetav ülekuulamine tõendite tagamise menetluse teel ja ülekuulamine vastavalt Itaalia õiguses ette nähtud erisustega on antud juhul võimalikud arvestades siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustust — nende meetmete kohaldamine tervikuna ei muuda M. Pupino vastu suunatud kriminaalmenetlust ebaõiglaseks konventsiooni artikli 6 mõttes, nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on seda tõlgendanud (vt eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 20. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas P.S. v. Saksamaa, 2. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas S.N. v. Rootsi, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-V, 13. veebruari 2004. aasta otsus kohtuasjas Rachdad v. Prantsusmaa ja 20. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas Accardi jt v. Itaalia, kaebus nr 30598/02).

61 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb esitatud küsimusele vastata, et raamotsuse artikleid 2 ja 3 ning artikli 8 lõiget 4 tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriigi kohtul peab olema võimalus lubada väikestel lastel, kes põhikohtuasjaga sarnastel juhtudel on väärkohtlemise ohvrid, anda oma ütlusi näiteks väljaspool kohtuistungit ja enne selle toimumist korras, mis võimaldab tagada nende laste kaitse vajalikul tasemel. Liikmesriigi kohtu ülesanne on kaaluda siseriikliku õiguse norme kui tervikut ja tõlgendada neid nii palju kui võimalik kõnealuse raamotsuse sätteid ja eesmärki silmas pidades.

Kohtukulud

62 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Nõukogu 15. märtsi 2001. aasta raamotsuse 2001/220/JSK ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses artikleid 2 ja 3 ning artikli 8 lõiget 4 tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriigi kohtul peab olema võimalus lubada väikestel lastel, kes põhikohtuasjaga sarnastel juhtudel väidetavalt on väärkohtlemise ohvrid, anda oma ütlusi näiteks väljaspool kohtuistungit ja enne selle toimumist korras, mis võimaldab tagada nende laste kaitse vajalikul tasemel.

Liikmesriigi kohtu ülesanne on kaaluda siseriikliku õiguse norme kui tervikut ja tõlgendada neid nii palju kui võimalik kõnealuse raamotsuse sätteid ja eesmärki silmas pidades.

Allkirjad